

K VŠEVOJSKOVÝM TAKTICKÝM CVIČENÍM

V souvislosti s vydáním Bojového řádu Všeob-Ř-1, 2, 3 bylo nutné přistoupit k novelizaci zásad organizace a provádění vševojskových taktických cvičení, neboť dosavadní pomůcka Všeob-P-33 již plně neodpovídala současným úkolům a požadavkům.

Na velitelském shromáždění uskutečněném v roce 1985 byly upřesněny nové zásady organizace a provádění taktických a velitelsko-štabních cvičení v terénu a bylo stanoveno jejich uplatňování v polním výcviku velitelů, štábů a vojsk.

V současné době připravujeme nový předpis, s účinností od 1. 11. 1986.

V článku objasním, s využitím zkušeností ze cvičení podle uvedených zásad, některé nejdůležitější změny.

V souvislosti s tím je nutné si uvědomit, že **cvičení jsou hlavní formou polního výcviku svazků, útvarů a jednotek a tím i důležitým prostředkem zvyšování bojové připravenosti vojsk.** K tomu, aby umožňovala přípravu vojsk k vedení soudobého boje, je na místě hluboce pochopit jejich obecné cíle, a to:

— zdokonalit bojovou sladěnost a polní výcvik svazků, útvarů a jednotek k dovedné a rozhodné činnosti při plnění úkolů v různých druzích boje,

— prohloubit praktické návyky velitelů a štábů v organizování boje, nepřetržitém velení, zabezpečení a udržování součinnosti mezi svazky, útvary a jednotkami druhů vojsk, výsadkového vojska, vojenského letectva v podmínkách radioelektronického boje a v jeho všestranném zabezpečení,

— rozvíjet u všech cvičících vysoké bojové, morálně politické a psychologické vlastnosti, zvýšit fyzickou zdatnost vojáků,

— zdokonalit formy a metody politické práce v různých druzích boje, mobilizovat vojáky k úspěšnému splnění úkolů za podmínek blízkých bojové situaci,

— dále zlepšovat způsoby vedení vševojskového boje, zvyšovat efektivnost v používání zbraní a bojové techniky a ověřovat nové teoretické poznatky tak-
ticky,

— zdokonalit organizaci nepřetržitého materiálního a zdravotnického zabez-
pečení vojsk.

K naplnění těchto cílů je zapotřebí vytvářet složité, dynamické a poučné si-
tuace, které jsou charakteristické pro soudobý boj a středoevropské válčiště.
To vyžaduje i zahrnování prvků překvapení, nebezpečí a odpovídajícího rizika.
Obtížné podmínky je nutné vytvářet i pro velení vojskům a řízení palby, a to
tak, aby nutily velitele k samostatným a smělým rozhodnutím a vojska k od-
hodlané a odvážné činnosti i k plnění nenadálých úkolů. Musíme je učit doved-
nému jednání jak za použití jaderných zbraní a ostatních druhů ZHN, tak
i v podmínkách použití konvenčních prostředků. Uskutečňovat přesuny na vel-
ké vzdálenosti pochodem i kombinovaným způsobem, vést údery na nepřítele
do velké hloubky a útočit ve vysokém tempu s plným využitím bojových mož-
ností zbraní a bojové techniky, v kterékoli denní a noční době, jakož i vedení
aktivní obrany. Předpis dále uvádí učit příslušníky motostřeleckých a tanko-
vých jednotek i ostatních druhů vojsk a speciálních vojsk odtarasovat a zata-
rasovat cesty a terén.

Velení vojskům a jejich činnost musí být uskutečňovány při silném leteckém
a radioelektronickém působení nepřítele.

Na každém cvičení je nutné vytvářet situace, které vedou k manévru, a to
jak jednotkami, tak palbou. Velitele a vojska je třeba učit zásadám a způso-
bům boje s vysoce přesnými zbraněmi nepřítele. Předpis stanoví, že při každém
taktickém cvičení je nutné vyčlenit nejméně 30 % času k vedení aktivního boje
v noci s využíváním osvětlovacích prostředků.

Uvedené úkoly jsou velmi náročné a rozsáhlé, přesto se neobejdeme bez sou-
stavného hledání nových forem a metod při organizování a provádění cvičení,
nesmíme připouštět jakoukoli šablonovitost, pasivitu a pomalou činnost vojsk.

Předpis stanoví zásadu, že taktická cvičení se vševojskovými svazky, útvary
a jednotkami a velitelsko-štabní cvičení v terénu jsou organizována jako **dvou-
stranná nebo jednostranná**. Protože byly doposud značně rozdílné názory na vy-
mezení obsahu „jednostranné“ a „dvoustranné“ cvičení, je tento problém
v předpise upřesněn.

Za dvoustranné taktické cvičení považujeme takové cvičení, při kterém mají
protistojící strany rovnocennou hodnotu. Např. divize proti divizi, pluk proti
pluku apod.

Proti divizi na divizním taktickém cvičení můžeme za druhou stranu určit
svazek, který má divizní velitelsko-štabní cvičení s částečným vyvedením vojsk.

Ve výjimečných případech, převažuje-li v tematice a zamýšleném průběhu
cvičení jeden druh boje, je možné jako dvoustranná cvičení provádět i taková,
kde protistojící strana má hodnotu o stupeň nižší. Např. současně s plukov-
ním taktickým cvičením s převažující útočnou tematikou může na druhé straně
probíhat praporeční taktické cvičení s obrannou problematikou. O této výjimce
rozhoduje nadřízený, který schvaluje cvičení [v uvedeném příkladu velitel ar-
mády]. Vymezení dvoustranných cvičení — viz **tabulka**.

Považují za účelné připomenout, že při dvoustranném taktickém nebo velitels-
ko-štabním cvičení v terénu je zapotřebí dodržovat zásady organizace a takti-
ky Československé lidové armády u obou cvičících stran, zatímco na jedno-
stranných cvičeních činnost protější strany značujeme vyčleněnými jednotka-

Tabulka

Cvičící strana	Protistojící strana	Řídí	Poznámka
Divizní taktické cvičení	divizní taktické cvičení	velitel armády (velitel okruhu)	
	divizní velitelsko-štábní cvičení s částečným vyvedením vojsk	velitel armády	
	plukovní taktické cvičení	velitel armády	výjimečně – převládající druh boje; o charakteru dvoustranného cvičení rozhoduje velitel okruhu
Divizní velitelsko-štábní cvičení s částečným vyvedením vojsk	divizní velitelsko-štábní cvičení s částečným vyvedením vojsk	velitel armády	
	plukovní taktické cvičení	velitel armády	
Plukovní taktické cvičení	plukovní taktické cvičení	velitel divize (velitel armády)	
	plukovní velitelsko-štábní cvičení s částečným vyvedením vojsk	velitel divize	
	praporeční taktické cvičení	velitel divize	výjimečně – převládající druh boje; o charakteru cvičení rozhoduje velitel armády
Plukovní velitelsko-štábní cvičení s částečným vyvedením vojsk	plukovní velitelsko-štábní cvičení s částečným vyvedením vojsk	velitel divize	
	praporeční taktické cvičení	velitel divize	
Praporeční taktické cvičení	praporeční taktické cvičení	velitel pluku	
	rotní taktické cvičení	velitel pluku	výjimečně – převládající druh boje; o charakteru cvičení rozhoduje velitel divize
Rotní taktické cvičení	rotní taktické cvičení	velitel praporu	

mi, maketami a soustavou terčů podle zásad organizace a taktiky pravděpodobného nepřítele. Pochopitelně s jednotkami určenými ke značkování uskutečňujeme taktické cvičení, jehož téma je sladěno se zámyslem (plánem provedení) jednostranného cvičení.

Významnou úlohu k naplnění cílů cvičení má **rozhodčí služba**. Vytváří se k poučnému rozehrávání boje, a to tím, že včas zabezpečuje narůstání taktické situace, nahrazuje skutečný boj těch prvků, které na cvičení chybí, uskutečňuje trvalou kontrolu cvičících a přísné dodržování stanovených bezpečnostních opatření. Proto kromě **vojskových** mohou být podle potřeby určováni i **úsekovi a směroví rozhodčí**.

V této souvislosti však chci připomenout, že využití úsekových a směrových rozhodčích je spojeno s dvoustranným cvičením (výjimečně s jednostranným) a o jejich počtu a úkolech rozhoduje řídící cvičení. Myslím, že bude účelné, když se zmíním o některých zásadách jejich činnosti.

Určitá složitost tkví v pochopení dvou podstatných, na první pohled protichůdných zásad. **Činnost úsekového (směrového) rozhodčího je prostorově omezena oproti vojskovému rozhodčímu pouze na vyčleněný úsek (úseky) nebo směr (směry) a v nich zpravidla ještě jen na vymezenou část činnosti vojsk.** Na druhé straně však **v tomto úseku (směru) jsou pokyny (nařízení) úsekových nebo směrových rozhodčích pro rozehrávání boje stran i k dalším otázkám průběhu cvičení závazné pro všechny vojskové rozhodčí, cvičící velitele, štáby a vojska.**

Úsekový rozhodčí se určuje z počtu vševojskových důstojníků a jeho funkce či vojenská hodnota nesmí být nižší než u vojskového rozhodčího, který působí v daném úseku. Jeho hlavním úkolem je poučně rozehrávat bojovou činnost stran v souladu s pokyny řídícího cvičení. Úsekový rozhodčí je podřízen řídícímu cvičení i náčelníkovi štábu ředitelství cvičení a je povinen:

- podílet se na všech opatřeních, která mají vztah ke cvičení a která uskutečňuje v jeho úseku řídící cvičení nebo náčelník štábu ředitelství cvičení,
- znát hranice úseku rozehrávání bojových činností vojsk a se všemi podřízenými důstojníky pečlivě prostudovat terén v celém úseku, instruovat podřízené směrové rozhodčí, důstojníky a vojáky o způsobech rozehrávání boje a dodržování bezpečnostních opatření,

- nepřetržitě udržovat spojení s vojskovými rozhodčími, se štábem ředitelství cvičení při příchodu útvarů (jednotek) do prostoru (na čáru) jejich střetnutí,

- přijímat od vojskových rozhodčích údaje o rozhodnutích cvičících velitelů a o skutečném rozmístění vojsk před jejich vyjitím do úseku rozehry,

- informovat vojskové rozhodčí o způsobu rozehrávání činnosti stran v úseku,

- hlásit řídícímu cvičení (náčelníkovi štábu ředitelství cvičení) dobu, kdy vojska dosáhla úseku rozehry a podle jeho pokynů upravovat a rozehrávat bojovou činnost stran,

- kontrolovat a určovat správnou činnost útvarů (jednotek), objektivně ji hodnotit a v prostorech použití zbraní hromadného ničení nepřítelem také úplnost a včasnost splnění opatření k odstranění následků jejich použití,

- po skončení rozehry informovat řídícího cvičení (náčelníka štábu ředitelství cvičení) o skutečné činnosti stran, bojeschopnosti a bojové sladěnosti útvarů (jednotek), připravit a předložit materiál ke všeobecnému rozboru.

Povinnosti **směrového rozhodčího** vyplývají z předcházejících a patří k nim zejména:

- uskutečnění rekognoskace svého stanoviště (čáry, směru) a prostudování možných varianty činnosti stran,

- znalost situace na svém směru, sledování činnosti vojsk, informování o ní úsekového rozhodčího a podle jeho pokynů vykonání rozehry činnosti stran,

- včasná informace úsekového rozhodčího o skutečné činnosti vojsk a o jejich výsledcích na určeném stanovišti (čáře, směru).

Příprava cvičení je základem k naplnění cílů cvičení, dosažení jejich vysoké efektivity a poučnosti pro cvičící. Zahrnuje plánování (zpracování operačně taktických a organizačně metodických dokumentů), přípravu příslušníků ředitelství cvičení a rozhodčí služby (kontrolních, výzkumných a dalších skupin), jakož i přípravu vojsk a prostoru cvičení.

Předpis stanoví nejzazší termíny zahájení prací na jeho přípravě. U divizního (brigádního) cvičení je to 6 týdnů, plukovního 5 týdnů a praporečního 3 týdnů před jeho zahájením. Zároveň však mluví o **včasném zahájení**, pod čímž rozumíme rozdílné podmínky u jednotlivých štábů. Mezi ně patří kvalita a zkušenosti zpracovatelů, složitost tematiky, naplněnost plánu v období přípravy a další ukazatele. Nelze tedy jednoznačně říci, že např. uvedených 6 týdnů bude v každém případě dostatečná doba pro kvalitní přípravu divizního taktického cvičení. V konkrétních podmínkách může být i doba dvou měsíců na přípravu málo. To musí posoudit řídící cvičení i náčelník štábu již při tvorbě plánu bojové a politické přípravy a schvalování kalendářního plánu přípravy.

Považuji za nutné pozastavit se u některých otázek **plánování cvičení**. Zkušenosti svědčí o tom, že někteří funkcionáři opomíjejí povinnosti řídícího cvičení nebo si je vysvětlují po svém. V řadě případů se setkáváme s takovým postupem, kdy zpracovatel (důstojník operačního oddělení, skupiny) zahájí přípravu zámyslu cvičení sám, bez jakýchkoli pokynů nebo podle „pokynů“, které si sám zpracuje a nadřazený mu je bez připomínek schválí, aniž by se nad základními otázkami zamyslel a ovlivil tak od počátku celou přípravu. Setkáváme se i s tím, že řídící cvičení až po zpracování „prvního“ zámyslu uplatňuje řídící povinnost — osobně ovlivnit zahájení přípravy cvičení. Stává se, že jeho představy nejsou v souladu s názory zpracovatelů, a proto je nutné připravit nový zámysl.

Tyto skutečnosti uvádím proto, že naprosto zdůvodněná a opodstatněná povinnost řídícího cvičení právě **na počátku přípravy cvičení osobně stanovit a upřesnit výchozí údaje** má nesmírný význam pro zajištění cílevědomé a efektivní práce všech zainteresovaných příslušníků štábů a je jednou z rozhodujících podmínek kvalitní přípravy cvičení.

Řídící cvičení je tedy povinen zahájit osobně přípravu cvičení a zejména:

- ujasnit téma a stanovit cíle cvičení,
- upřesnit složení stran a přibíraných útvarů (jednotek), dobu a prostor cvičení,
- určit složení ředitelství cvičení a rozhodčí služby, spotřebu kilometrů a materiálu,
- upřesnit základní otázky zámyslu cvičení,
- vydat nařízení ke zpracování potřebných dokumentů.

(Pokračování v příštím čísle)